

Typy korupce

- I. Malá administrativní korupce
 - a) Podplácení úředníků
 - b) Záměrně nepřehledná, nadměrná regulace
 - c) Zneužívání pravomocí plynoucích z dozorové činnosti
- II. Zneužívání veřejných zdrojů
 - a) Zpronevěra veřejných zdrojů
 - b) Nehospodárné využívání veřejných zdrojů
 - c) Soukromý prospěch z privatizace
 - d) Zneužívání úřední moci při udělování veřejných zakázek
 - e) Nepotismus, klientelismus, „prodej“ pozic

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

1

Znaky korupce

- Zneužití postavení (pravomoci)
- Zjištěné cíle → získání neoprávněné výhody
- Tři strany korupčního vztahu
 - Třetí strana = strana poškozená
- Důsledek korupce ve veřejné sféře:
 - Namísto veřejného zájmu sledování zájmů soukromých
- Soukromá i veřejná sféra
 - Soukromá osoba – veřejný činitel
 - Dvě soukromé osoby (obchodní styk)

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

2

Definice korupce

- Shrnutí
 - Takové jednání, kterým **osoba v určitém kvalifikovaném postavení** (volený zástupce, úředník zaměstnaný ve veřejné správě, zaměstnanec veřejného sektoru, osoba na určité pozici v soukromém sektoru) **zneužívá svého postavení** k osobnímu **obohacení** nebo obohacení třetích osob, přičemž z tohoto jednání mohou mít přímý užitek osoby, které korupční jednání vyvolají, a vždy **vzniká škoda** do různé míry určité skupině fyzických i právnických osob.
- Transparency International
 - Zneužití pravomocí za účelem získání nezaslouženého osobního prospěchu, tj. takové jednání představitelů veřejného sektoru, jimž se nedovolně a nezákonně obohacují prostřednictvím zneužívání pravomocí, které jim byly svěřeny.

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

3

Negativní dopady korupce

- Podlamování důvěry občanů ve veřejné instituce a demokracii jako takovou
- Ekonomické dopady:
 - Vysoké transakční náklady podnikání
 - Neefektivní hospodaření s veřejnými zdroji
 - Zmenšování objemu prostředků na veřejné služby
 - Zvyšování investičního rizika (dopad na hospodářský růst)
 - Zhoršování pověsti země v zahraničí (vliv na zahraniční investice)

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

4

Jevy „na hraně“

- Jevy, které se přímo nepovažují za korupci, ale vytvářejí pro ni vhodné podmínky
- Střet zájmů
 - Nastává tam, kde se způsob výkonu určitého zaměstnání nebo funkce může dostat do rozporu se soukromým zájmem osoby v daném postavení
- Lobbying
 - Prosazování zájmů určité skupiny v rámci politického procesu, tedy při schvalování legislativy nebo exekutivních rozhodnutí

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

5

Tři skutkové podstaty úplatkářství v trestním zákoně

- Přijímání úplatku (§ 160 TZ)
 - Pachatel žádá, přijme nebo si dá slíbit úplatek v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu
- Podplácení (§ 161 TZ)
 - Pachatel poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu
- Nepřímé úplatkářství (§ 162 TZ)
 - Postihuje prostředníky
- Institut účinné lítosti (§ 163 TZ)
 - Bezodkladně, kvalifikovaně, dobrovolně přiznání
- Neoznámení ani nepřekazení není trestným činem

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

6

Další „korupční“ trestné činy

- Zneužívání pravomoci veřejného činitele (§ 158 TZ)
- Maření úkolu veřejného činitele z nedbalosti (§ 159 TZ)
- Poškození a zneužití záznamu na nosiči informací (§ 257a TZ)
- Neoprávněné nakládání s osobními údaji (§ 178 TZ)
- Různé skutkové podstaty trestných činů v rámci ochrany různých typů procesů před korupcí
- Trestné činy proti majetku
- Trestné činy hospodářské
 - Nekalá soutěž

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

7

Indikátory korupce

- „urychlená“ rozhodnutí
- službu získá osoba kdo na ni nemá nárok
- rozptyl v rozhodnutích
- „šikanózní“ výkon pravomocí
- utajování informací
- změny / ztráty dokumentů
- porušování pravidel pro vyloučení střetu zájmů
- styky s účastníky
- úředník si žije nad poměry

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

8

Indikátory korupce při vystupování veřejné správy jako soukromého subjektu

- nákup a prodej zboží a služeb za podmínek zjevně nevýhodných
- stanovení kritérií pro nákup a prodej, které může splnit pouze jeden z uchazečů
- plechty při hodnocení nabídek
- nedodržování podmínek smlouvy
- rozhodující osoba si „žije nad poměry“
- jednání ve střetu zájmů, zaměstnávání osob

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

9

Sociologické a ekonomické „makro-metody“ měření korupce

- Kvalitativní
 - Sociologické průzkumy – výsledkem není jednoznačný číselný ukazatel, nýbrž kvalitativní tvrzení („23% obyvatel považuje zdravotnictví za zkorumpované, 42% za spíše zkorumpované...“)
- Kvantitativní
 - Převádění výsledků kvalitativních výzkumů v indexy (možnost srovnání)
 - Škály
- Ekonomické metody
 - „Měření“ šedé ekonomiky
 - Experimenty

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

10

Indexy („kvantifikace“)

- Různé typy podle
 - Konstrukce indexu
 - Jedinečné
 - Kompozitní
 - Charakteru dat
 - Objektivní (vycházejí z objektivně měřitelných – „tvrdých“ dat)
 - Subjektivní (názory respondentů – spíše vnímání rozsahu korupce než míra výskytu)
 - Zdroje dat
 - (Vnější) experti
 - Místní respondenti

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

11

Index vnímání korupce; CPI

Publikuje: Transparency International
Původní název: Corruption Perception Index (CPI)
Internet: www.transparency.cz, www.transparency.org
Index je zveřejňován od roku 1995 jednou ročně

Informace o indexech CPI a BPI na:
<http://www.transparency.cz/index.php?id=11>

27. 4. 2005

Transparency International - Česká republika

12